

Študij in učiteljsko delo Josipa Pipenbacherja

Matej Hriberšek*

1. UVOD

Med slovenskimi klasičnimi filologi, ki so v obdobju do 2. svetovne vojne oblikovali pouk klasičnih jezikov, je veliko posameznikov, ki so pustili svoj pečat pri oblikovanju pouka klasičnih jezikov ali pri razvoju slovenske klasične filologije nasploh. Med njimi je nedvomno tudi Josip Pipenbacher. Kot filolog, šolnik, pisec učbenikov, oblikovalec šolske politike, prosvetni in kulturni delavec in pospeševalec, eden pomembnih članov Sokola in eden prvih slovenskih doktorjev klasične filologije je skupaj s svojimi sodobniki (Josipom Tominškom, Franom Ilešičem, Antonom Doklerjem, Josipom Westrom in drugimi) na področju prosvete in športa zaznamoval prvo polovico 20. stoletja. V prispevku je predstavljeno obdobje njegove mladosti, še posebej študij in doktorat na Univerzi na Dunaju ter njegovo učiteljsko delo.

2. MLADOST

Josip Pipenbacher je bil rojen 14. februarja 1869 v Sveti Marjeti na Dravskem polju na Štajerskem (*St. Margarethen am Draufeld, Steier-*

* Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana; matej.hribersek@ff.uni-lj.si.

Zahvaljujem se vsem, ki so pripomogli k nastanku tega prispevka, še zlasti dr. Tonetu Smoleju, vodji projekta »Zgodovina doktorskih disertacij slovenskih kandidatov v Avstro-ogrski monarhiji (1872–1918)« (J7-7276; projekt je trajal med letoma 2016 in 2018), katerega član sem bil, ki je spodbudil raziskovanje o življenju in delu slovenskih doktorjev klasične filologije in v katerem mi je bilo omogočeno delo v dunajskem univerzitetnem arhivu, ter dr. Davidu Movrinu, za posredovano arhivsko gradivo.

mark) očetu Jožefu (Josipu)¹ in materi Mariji.² Izhajal je iz skromnega kmečkega okolja, saj je bil oče – kot sam Josip navaja pozneje v dokumentih – preprost kajžar (*Keuschler*).³ Otroška leta je preživel v rodnem kraju; osnovno šolo je najprej obiskoval v Šent Janžu na Dravskem polju,⁴ pozneje pa v Sveti Marjeti na Dravskem polju. Nato je v Mariboru obiskoval vadnico (v dokumentih ni navedeno, koliko časa) in tu se je l. 1883 tudi vpisal na klasično gimnazijo (v 1. a razred)⁵ in jo obiskoval do 6. gimnazijskega razreda;⁶ 7. gimnazijski razred je obiskoval na 1. klasični gimnaziji v Ljubljani in ga končal z odliko (*erste Fortgangsschasse mit Vorzug*);⁷ tu je obiskoval tudi 8. razred (ki ga ni končal z odliko).⁸ Na ljubljanski gimnaziji je 17. julija l. 1890 opravljal maturo.⁹ Leta 1889 je bil še kot gimnazijec rekrutiran v enote avstrijske vojske; v obdobju od 1. oktobra 1890 do 1. oktobra 1891 je kot enoletni prostovoljec (*einjährig freiwillige Präsenzdienst*) služil vojaški rok pri 47. polku.¹⁰

3. DUNAJ

a) Študij

Po končani enoletni vojaški službi se je Pipenbacher v zimskem semestru akademskega leta 1891/1892 vpisal na Filozofsko fakulteto dunajske univerze na študij klasične filologije; zakaj se je odločil prav za ta študij, ni znano. V vpisni dokumentaciji je navedel, da je katoliške veroizpovedi in da je njegov materni jezik slovenščina.¹¹ Izbira študija ni bila naključna. Bil je zelo marljiv in uspešen dijak, študij pa je ponujal tudi dobre obete za službo na kateri od gimnazij

1 UAW, Nationale, Josef Pipenbacher, I. Semester.

2 UAW, Rigorosenakt PN 913, Josef Pipenbacher, Curriculum vitae; nšAMB, Krstna knjiga (Taufbuch) sign. 04185, 263 Št. Janž na Dravskem polju, str. 125.

3 UAW, Nationale, I. Semester.

4 SI AS 231, Ministrstvo za prosveto Ljudske republike Slovenije, personalne mape, škatla 34, Pipenbacher, Službenički list za l. 1926, 3. Šent Janž se danes imenuje Starše (na Dravskem polju), župnija je še vedno Šentjanž na Dravskem polju.

5 *Programm des k. k. Staats-Gymnasiums in Marburg 1883*, 41.

6 *Jahresbericht des k. k. Staats-Gymnasiums in Marburg 1888*, 34.

7 *Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach 1889*, 71.

8 *Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach 1890*, 76.

9 UAW, Rigorosenprotokoll PN 913, Josef Pipenbacher.

10 SI AS 231, Ministrstvo za prosveto Ljudske republike Slovenije, personalne mape, škatla 34, Pipenbacher, Službenički list za l. 1926, 2.

11 UAW, Nationale, Josef Pipenbacher, I. Semester.

v avstrijski monarhiji, ker sta bila v tem obdobju v avstrijskem gimnazijskem šolstvu oba klasična jezika prevladujoča, saj jima je bilo v gimnazijskih predmetnikih namenjenih več kot 40% vseh ur.¹² Uspešno zaključen študij je tedaj skoraj zanesljivo zagotavljal službo na kateri od gimnazij monarhije, vendar pa to ni pomenilo, da bo posameznik to službo lahko opravljal v svojem domačem okolju, saj so avstrijske šolske oblasti učitelje pošiljale na gimnazije po vsej monarhiji. To je pogosto doletelo tudi slovenske srednješolske učitelje obeh klasičnih jezikov. Slovenskih srednješolskih učiteljev ni bilo malo, vendar jih je večina delovala zunaj meja današnjega slovenskega prostora. Tako je bilo l. 1859 na srednješolskih učnih ustanovah avstro-ogrske monarhije dejavnih 134 slovenskih učiteljev, vendar jih je na gimnazijah in realkah na območju današnjega slovenskega prostora poučevalo samo dvanajst, vsi ostali pa so službovali drugod na območju monarhije, največ na Hrvaškem.¹³

Študij je trajal štiri leta oziroma osem semestrov; Pipenbacher je na Dunaju študiral od zimskega semestra 1891/1892 do letnega semestra 1895. V tem obdobju je obiskoval vrsto predavanj, seminarjev in proseminarjev s področja klasične filologije, slavistike in germanistike. Pri Hildebrandu in Zimmermannu je poslušal predavanja iz logike; pri Vogtu iz splošne pedagogike, gimnazijske pedagogike in logike z uvodom v metafiziko; pri Pastrneku iz staroslovenske slovnice; pri Jirečku o zgodovini Slovanov in Bizanca v zgodnjem srednjem veku; pri Jagiću izbrana poglavja iz slovnice južnoslovanskih jezikov ter zgodovino književnosti južnih Slovanov; pri Minorju o zgodovini nemške književnosti (pesništvo 16. stoletja, obdobje od Opitza do Klopstocka); pri Benndorfu o zgodovini grške umetnosti (upodobitve iz Homerja in trojanskega mitološkega ciklusa); pri Gomperzu o zgodovini grške filozofije in o Platonovem življenju, nauku in delu; pri Bormannu o starejši grški zgodovini, o grški zgodovini po perzijskih vojnah, o rimskih starožitnostih ter o vodenju in upravi rimske države; pri Hoffmannu o zgodovini rimske književnosti, o mitologiji in religiji, o latinski skladnji, pri njem so brali Tukidida (govori), obiskovali seminar ter pripravljali seminarska dela in disputirali; pri Gitlbauerju so poslušali predavanja o grški paleografiji in Katonu Starejšem ter brali Homerjevo *Odisejo*, Sofoklove zbarske speve, Platonovo *Apologijo*, Demostenove *Olintske govore* in izbrane Horacije ode.

12 *Entwurf der Organisation*, 22–28; Baumeister, *Die Einrichtung und Verwaltung*, 272; Hriberšek, *Klasični jeziki v slovenskem šolstvu 1848–1945*, 49.

13 Prijatelj, *Kulturna in politična zgodovina*, III, 31–33.

Največ obveznosti je imel pri Karlu Schenklu in Wilhelmu Hartlu. Pri Hartlu je poslušal predavanja o zgodovini grške književnosti, o zgodovini in lastnostih latinskega sloga, obiskoval je razlage *Iliade* (skupaj z uvodom v zgodovino kritike Homerja), Demostenovega *Govora o vencu*, grških lirikov (z uvodom v grška narečja), Salustijeve *Zgodovine* in izbranih odlomkov iz Livija (5. dekada); na seminarjih so interpretirali različne pisce (med drugim homerske himne), udeleževal pa se je tudi disputacij, kjer so pripravljali in ocenjevali seminarska dela. Pri Schenklu je poslušal predavanja o grški skladnji, o grških vojnih starožitnostih, o lakedajmonskih državnih starožitnostih, o rimski književnosti 2. stoletja po Kr. in rimski tragediji. Brali, interpretirali in razlagali so Ajshilove *Peržane*, Sofoklovega *Ojdipa na Kolonu*, Evripidovega *Kiklopa* (z uvodom v satirsko igro), Aristofanove *Ose*, Kalimahove himne, Ciceronovi deli *O najvišjem dobrem in najvišjem zlu* ter *O naravi bogov*, izbrane Katulove pesmi in Stacijeve *Gozdove*, udeleževal pa se je tudi njegovih seminarjev.

V času svojega študija na Dunaju je Pipenbacher bival na treh lokacijah: v 1. semestru v 1. nadstropju na Lackierergasse 8 v Alsergrundu, nato v stanovanju št. 30 v 3. nadstropju na Lederergasse v 8. okrožju in končno v stanovanju št. 80 v 3. nadstropju na Porzellangasse 30; tu je ostal do konca svojega študija. Od 3. semestra naprej je bil v celoti oproščen plačila študijske pristojbine oziroma učnine (*Collegiengeld*). Štipendije ni prejemal.¹⁴

b) Doktorat

Po končanem osemsemestrskem študiju se je Pipenbacher odločil za doktorski študij. Pravila so od doktorskega kandidata zahtevala pripravo disertacije (doktorandi filologije so jo morali napisati v latinščini, s čimer so dokazali, da se znajo v tem jeziku pravilno in tekoče izražati) in opravljanje rigoroz (strogega zaključnega izpita; doktorski kandidati filologije so morali ob prijavi na rigoroz iz klasične filologije dokumentaciji vedno dodati tudi v latinščini napisan življenjepis). Ta je bil razdeljen na glavni rigoroz oziroma izpit s področja stroke, s katere je kandidat napisal disertacijo, ter stranski rigoroz, ki je vključeval filozofijo in pedagoške predmete. Z uspešno opravljenimi obveznostmi si je kandidat pridobil pravico do

14 UAW, Nationale, Josef Pipenbacher, I. Semester.–VIII. Semester.

Nationale.

Vor- und Zuname des Studirenden:	Josef Piprenbacher
Vaterland und Geburtsort:	Steiermark, St. Margarethen
Muttersprache, Alter:	slovenische, 24 Jahre
Religion, welchen Ritus oder Confession:	Katholisch römisch
Wohnung des Studirenden:	W. Porzellangasse 30.
Vorname, Stand und Wohnort seines Vaters:	Josef. Kerschker, St. Margarethen
Name, Stand und Wohnort seines Vormundes:	
Bezeichnung der Lehranstalt, an welcher der Studirende das letzte Semester zugebracht:	K. k. Universität in Wien
Gehört ein verliehen von.	Stipendium (Stiftung) im Betrage von unter dem 18 J.
Aufführung der Grundlage, auf welcher der Studirende die Immatrikulation oder Inscription anspricht:	Index

Verzeichniß der Vorlesungen, welche der Studirende zu hören beabsichtigt.

Gegenstand der Vorlesung	Wöchentliche Stundenzahl derselben	Name des Dozenten	Eigenhändige Unterschrift des Studirenden, zugleich Befähigung des Empfanges der Legitimations-Karte
Logik und Einleitung in die Metaphysik	4	H. k. a. o. Prof. Dr. Theodor Voss	Josef Piprenbacher
Ältere griechische Geschichte	4	H. k. a. o. Prof. Dr. Leopold Rostkowitz	
Demosthenes, Rhetorische Reden	3	H. k. a. o. Prof. Dr. Mich. Lull	
Geschichte der südslav. Literatur	2	H. k. a. o. Prof. Hof. Dr. Kal. Hladik	
Vladavopooler Cyrell und Bethoor	3	Priv. Doc. Dr. Franz Beck	
Griechische Kriegsalterthümer	2	H. k. a. o. Prof. Hof. Dr. Karl Hladik	
Mythologie & Religionswesen der Römer	5	Prof. Dr. Em. Hoffmann	
Erklärung ausgewählter Gesetze des Caelellus	4	Hof. Dr. Prof. Dr. Karl Hladik	
Erklärung der Fragmente der Historien des Sallust	2	K. k. Univ.-Lehrst. Hof. Dr. Prof. 12 APR. 93 H. k. a. o. Prof. WIESE	
Erklärung von Brangane des Demosthenes	2	Hof. Dr. Prof. H. k. a. o. Prof.	

Liquidierung der Quästur.

Von der Zahlung des Collegiengeldes	Matrikel- und Stempelgebühr	Zusammen
befreit laut Besch. vom 20/4 1891, 3 7/8	Collegiengeld	

Sika 2. Nationale, Josef

Piprenbacher, IV. semester

(zimski semester 1893) v. r.

UAW

doktorskega naziva.¹⁵ Pipenbacher pa ni bil edini slovenski filolog, ki se je odločil za doktorski študij. V obdobju od leta 1872, ko so začela veljati strožja pravila za pridobitev doktorskega naziva, do leta 1918 se je za doktorski študij klasične filologije na Dunaju odločilo enajst slovenskih študentov. Pri tem so upoštevani tisti, ki so izpolnjevali postavljeni kriterij za uvrstitev v kategorijo »slovenski študent«, za kar ni bilo dovolj, da so izvirali s slovenskega narodnostnega ozemlja, ampak so morali pri vpisu na študij na vpisnico napisati, da je njihov materni jezik slovenščina. Pred Pipenbacherjem je doktoriral Fran Detela, za njim pa še Franc Prosenc, Janez (Ivan) Maselj, Franc Lastavec, Anton Dolar, Janez Gnidovec, Anton Derganc, Franc Jerè, Janez (Ivan) Samsa in Franc Omerza; med temi slovesne promocije nista imela Janez Maselj in Franc Omerza. Večina jih je izhajala iz kmečkega okolja (starši so bili navadno mali kmetje ali kajzarji) in od enajstih so bili štirje duhovniki (Gnidovec, Jerè, Samsa, Omerza). Ti so prišli študirat ob podpori škofa Antona Bonaventure Jegliča, ki jih je poslal na študij z namenom, da bi zagotovil ustrezen slovenski kader za novonastalo škofijsko gimnazijo (in Zavod sv. Stanislava) v Šentvidu, ki je postala prva povsem slovenska gimnazija.

c) Disertacija in rigoroz

Devetega maja 1895 je Pipenbacher na profesorski kolegij Filozofske fakultete dunajske univerze naslovil prijavo oziroma prošnjo, naj mu dovoli pristop k filozofskemu rigorozu iz klasične filologije v povezavi z zgodovino.¹⁶ Pogoj za to je bilo privoljenje Ministrstva za uk in bogočastje (*Ministerium für Cultus und Unterricht*), ki ga je ministrstvo poslalo dekanatu 19. aprila 1895,¹⁷ Pipenbacherja pa je dekan o tem obvestil 25. aprila. Ob oddaji dokumentacije je moral Pipenbacher plačati tudi takso za presojo oziroma oceno svoje doktorske disertacije.¹⁸ Zahtevana prijavna dokumentacija je vključevala: privoljenje ministrstva, za katerega je zaprosil 26. marca 1895;¹⁹ maturitetno spričevalo, ki ga je pozneje (18. junija 1895) vzel iz dokumentacije rigoroz;²⁰ indeks kot dokazilo o opravljenih študijskih obveznostih; življenjepis (*Curriculum*

15 O doktorskem študiju gl. Smolej, »'Prisegam in obljubljam', 8–9, 12–13; Meister, *Geschichte des Doktorates der Philosophie*, passim.

16 UAW, Rigorosenakt PN 913, Josef Pipenbacher.

17 UAW, Rigorosenakt PN 913, Josef Pipenbacher, Ministerialbewilligung.

18 UAW, Rigorosenakt PN 913, Josef Pipenbacher, Bestätigung.

19 UAW, Rigorosenakt PN 913, Josef Pipenbacher, Ministerium für Cultus und Unterricht Z. 8442.

20 UAW, Rigorosenakt PN 913, Josef Pipenbacher, Bestätigung (18. Juni 1895).

vitae), napisan v latinščini; dokončano disertacijo. Naslov disertacije, ki jo je skladno s tradicijo in zahtevami napisal v latinščini, je bil *Dve poglavji o Ksenofontovi knjigi, naslovljeni O ustavi Lakedajmoncev* (*Περί τῆς τῶν Λακεδαιμονίων πολιτείας*) – torej *De Xenophontis, qui de re publica Lacedaemoniorum inscribitur, libello capita duo* (*Περί τῆς τῶν Λακεδαιμονίων πολιτείας*); v njej se je ukvarjal z enim od Ksenofotovih manjših in manj znanih spisov z naslovom *Lakedajmonska* (oziroma *Spartanska*) *ustava*.

Strokovno oceno disertacije sta 19. maja 1895 podala Karl Schenkl kot referent in Wilhelm Hartel kot koreferent.²¹ Ocenjevalca sta v oceni zapisala, da bi bila tema gotovo hvaležna, če bi kandidat na osnovi del, ki so že na voljo, še enkrat naredil temeljit pregled nad tem, v čem se razlikujejo mnenja strokovnjakov, ki zagovarjajo Ksenofontovo avtorstvo, in tistih, ki mu ga odrekajo; enako bi bilo dobro, če bi tudi temeljito pregledal dela o jezikovni rabi pri Ksenofontu ter jih po možnosti dopolnil z novimi spoznanji. Pipenbacherju sta priznala, da se trudi to narediti, da pa je že iz uvoda očitno, kako mu po njunem mnenju to ni najbolje uspelo. Iz nadaljevanja ocene dobimo približen vpogled v vsebino njegove disertacije. Prvi del disertacije je bil uvod, v katerem je podal pregled strokovne literature, ki je bil po mnenju ocenjevalcev sicer popoln in marljivo pripravljen. Sledila je obravnava vprašanja, kakšen je bil namen Ksenofontovega spisa. To vprašanje bi moral Pipenbacher po mnenju ocenjevalcev obdelati bolje in dati jasen odgovor, ali je to Ksenofontovo delo študija ali gre za strankarski spis oziroma politično brošuro (kakor je menil Wilamowitz). V drugem delu uvodnega poglavja je razpravljal o problematiki, ali se v knjižici navedena dejstva in mnenja ujemajo z dejstvi iz del, katerih avtorstvo je neizpodbitno Ksenofontovo. Tu je po oceni obeh sicer prispeval nekaj novega, vendar pa ni v celoti zadostil pričakovanjem in kriterijem. V drugem poglavju je Pipenbacher ovrednotil dotedanje raziskave o jezikovni rabi; prav v tem delu je prispeval nekaj novega ter nekatere stvari postavil v pravo luč. Na ta del se nanaša tudi glavni očitke obeh ocenjevalcev, da namreč pri jezikovni obravnavi in primerjavi manjka nekaj, kar je vse prej kot nepomembno – to so rekla in fraze, ki so v tem pogledu prav tako pomembni kot posamezne besede in jezikovne posebnosti. V tem poglavju je Pipenbacher tudi natančneje raziskal 14. poglavje spisa in zagovarjal njegovo pristnost. Pri latinščini ocenjevalca nista zaznala večjih napak, na tistih mestih, kjer so se pojavile, pa sta jih pripisala nepozornosti pri prepisovanju. Sta pa disertaciji poočitala

21 UAW, Rigorosenprotokoll PN 913, Josef Pipenbacher.

še dvoje: pomanjkanje kandidatovega pristnega lastnega izraza in dejstvo, da je kot celota neuravnotežena, saj so nekateri deli napisani dobro, drugi pa manj zadovoljivo. Končni sklep je bil, da disertacija še ni pripravljena za natis,²² da pa kandidat s svojo prizadevnostjo meri na to; ob dejstvu, da je temeljito prebral vsa Ksenofontova dela, in z ozirom na segmente, ki so v disertaciji – v nekaterih delih – dobri, zato ne bi bilo prav, če kandidata ne bi pripustili k nadaljnjim korakom, torej k rigorozu. S tem je bila Pipenbacherjeva disertacija aprobirana; podpisnik aprobacije je tedanji dekan filozofske fakultete, orientalist Josef Karabacek.²³

Iz ocene lahko razberemo, da je bila tema disertacije jezikovna, ne literarna, Pipenbacher pa je v njej na osnovi jezikovne analize in primerjave skušal dokazati, da je Ksenofont res pisec *Spartanske ustave*. Disertacija se v fondu dunajske univerzitetne knjižnice, kjer so arhivirane disertacije dunajske univerze, ni ohranila, zanimivo pa je, da je Pipenbacher nikoli ni objavil v strokovni periodiki (zakaj, ni znano), v njegovi zapuščini se ni ohranila, pa tudi pozneje se v nobenem od svojih prispevkov s področja filologije ni nikoli več lotil te tematike.²⁴ Tudi v svojem latinsko napisanem življenjepis, ki ga je priložil k prijavi, nikjer ne pojasni svoje odločitve zanj.²⁵

Glavni rigoroz je Pipenbacher opravil 28. junija 1895: Karl Schenkl mu je dal oceno »odlično« in »zadostno«, zgodovinar Max Büdinger »zadostno«; aprobacijo je podpisal tedanji dekan filozofske fakultete, orientalist Josef Karabacek. Stranski rigoroz je Pipenbacher opravil 25. maja 1895; ocenjevalca sta bila Robert Zimmerman in Theodor Vogt. Aprobiran je bil »soglasno z odliko« (einstimmig mit Auszeichnung); podpisnik aprobacije je bil dekan Karabacek. Promoviran je bil 17. julija 1895.²⁶

22 Ustaljena praksa je bila, da so doktorandi po zaključenem doktorskem študiju disertacijo objavili v revijalnem strokovnem tisku ali v šolskih izvetjih ali kot posebno publikacijo. Pipenbacher je ni objavil; zakaj, ni znano.

23 UAW, Rigorosenprotokoll PN 913, Josef Pipenbacher.

24 Od enajstih doktorskih disertacij slovenskih doktorjev klasične filologije na Dunaju so ohranjene samo štiri; disertacije ostalih kandidatov se niso ohranile ne v dunajski univerzitetni knjižnici in ne v njihovih zapuščinah, pa tudi objavljene niso bile ne kot celota in ne posamezni njihovi deli. Hriberšek, »Slovenski doktorji klasične filologije«, 45.

25 UAW, Rigorosenakt PN 913, Josef Pipenbacher, Curriculum vitae.

26 UAW, Rigorosenprotokoll PN 913, Josef Pipenbacher. Gl. tudi »Promoviran«. V: *Domovina* 5, št. 25 (5. septembra 1895): 3; »Promocija«. *Slovenec* 23, št. 163 (19. julija 1895): 4; »Promocije«. *Zora: Glasilo slovenskega katoliškega dijaštva* 1, 3. zv. (1895): 94.

Curriculum vitae.

Patre Iosepho et matre Maria e gente Humiciā
in vico st. Margaretha prope Harburgum; urbem
Siriā meridionalis, sito, a. d. XIII Kal. Mart.
anni huius seculi LXIX natus sum. Fidem
profiteor catholicam. Primis litterarum
rudimentis positus gymnasia frequenta-
vi primum Harburgi, deinde Labaci. Pro-
ceptoribus, quarum disciplina in his scho-
lis utebar, imprimis G. Heiglio, et pro ma-
xima cura, qua ingenium meum moresque
erudierunt, et pro summa, quam esse eorum
scholis percepi, utilitate plurimas debeo gra-
tias. Naturitatis testimonium adeptus stipendia
sponte sumpsit. Autumno a. d. s. XCI ad Aca-
demiā Rudolphinam transii, ut studiis
philologis in parom scholarum erudiri virorum
doctissimarum E. Bornmanni, Gittelbaueri, Th.
Somperrii, Gu. Hartelii, Em. Hoffmanni, C. Schu-
klii, praeterea V. Jagicii, Tircschii, Hillebran-
dii, Th. Vogtii, Rob. Zimmermanni et exercitati-
onibus Graecis Latinisque intersui, quas omnes
ad studia mea plurimum valuisse asper-
te profiteor. Seminarii philologi sodalis fui per ter-
res menses ordinarios.

Gratissimam omnium praeceptorum meo-
rum memoriam nunquam deponam, imprimis
vero C. Schenklii, qui opera et consilio in componen-
da dissertatione inaugurali benignitate, qua solet,
ecum me, activi, gratias quam maximas ago sem-
perque habeo

Slika 3: Rigorosenprotokol,
Pipenbacherjev življenjepis
(Curriculum vitae); vir: UAW

Josephus Pipenbacher

č) Profesorski izpit

Dosega doktorskega naziva ni bila najzahtevnejši del študija; veliko več časa in energije so morali učiteljski kandidati vložiti v pripravo na profesorski izpit, s katerim so dobili pravico poučevanja na gimnazijah in drugih srednjih šolah v monarhiji. Izpit so opravljali pri Cesarsko-kraljevi komisiji za pouk na gimnazijah in realnih šolah na Dunaju (K. k. Prüfungs-Commission für das Lehramt an Gymnasien und Realschulen in Wien), vključeval pa je:

1. nalogo, ki so jo kandidati pripravili doma in jo poslali v oceno;
 2. klavzurni izpit, ki so ga pisali na sedežu komisije;
 3. ustni izpit, ki so ga opravljali pred tri- ali štiričlansko komisijo.
- Vse tri obveznosti je moral kandidat opraviti za vsak predmet, za katerega se je prijavil, da ga želi poučevati, pa tudi za vsak učni jezik, za katerega je navedel, da želi v njem poučevati. Pipenbacher se je k profesorskemu izpitu prijavil 20. junija 1895; v prijavi je navedel, da želi opravljati državni strokovni izpit iz klasične filologije kot glavnega predmeta in slovenščine kot stranskega predmeta, pa tudi iz nemščine kot učnega jezika.²⁷

a) Domače naloge

Prvo domačo nalogo je Pipenbacher napisal iz pedagogike pri Teodorju Vogtu. Iz prepisa, namenjenega Pipenbacherju z dne 8. julija 1895, izvemo, da je bila ocena podana 25. junija 1895. Dobil je nalogo iz specialne didaktike – in sicer metodično pripravo k 9. in 10. poglavju 1. knjige Cezarjeve *Galske vojne*.²⁸ Opreti se je moral na prispevek nemškega filologa Rudolfa Mengeja,²⁹ objavljen v letopisu Društva za znanstveno pedagogiko (Verein für wissenschaftliche Pädagogik) za leto 1895, v katerem je ta obravnaval povezavo med lektiro in slovnico pri gimnazijskem pouku.³⁰ Vogt je oceno naloge objavil 12. februarja 1896. Pipenbacherja je pohvalil, da je zelo dobro seznanjen s filološko metodo in da sta njegov pristop in raba v navezavi na Mengejevo razpravo, kar zadeva jezikovni del pouka, povsem ustrezna.³¹

27 UAW, Lehramtsprüfungsakt Pipenbacher, Prüfungszeugnis.

28 UAW, Lehramtsprüfungsakt Pipenbacher, Pädagogische Hausaufgabe für Herrn Josef Pipenbacher.

29 Günther-Arndt et al., »Biographisches Handbuch«, 450–451.

30 Menge, »Verbindung von Lektüre und Grammatik«, 231–287.

31 UAW, Lehramtsprüfungsakt, Josef Pipenbacher, 5, Die paedagogische Arbeit des Herrn Dr. Jos. Pipenbacher.

Gutachten
über die Doktordissertation des
Herrn Joseph Pipenbacher.

[illegible]

Iz ohranjenega povzetka, ki je bil dan Pipenbacherju v prepis 8. julija 1895, izvemo, da mu je temo za domačo nalogo iz latinščine 22. junija 1895 določil Wilhelm Hartel. Moral je prevesti in pojasniti verze 77–155 iz šestega speva Vergilijeve *Eneide* ter pojasniti in kronološko določiti (kolikor je to mogoče) potek posameznih dogodkov in vse, kar je povezano z razumevanjem in vrednotenjem same kompozicije epa. Nalogo je moral napisati v latinščini.³² Ocena naloge je bila podana dobrega pol leta pozneje (9. februarja 1896), vendar ocenjevalec ni bil Wilhelm Hartel, ampak Karl Schenkl.³³ Po njegovi oceni je bil prevod odlomka sicer pomensko ustrezen, vendar pa ni bil zadovoljen s samo obliko, še zlasti, kar zadeva pesniški izraz; kandidatu je poočital nekaj okorelosti in celo napak (npr. *die Stachel* namesto *der Stachel*). Pograjal je še malenkostno raztresenost (vidno npr. v opombi k verzu 81) in neenakomeren latinski slog, saj so bili nekateri deli napisani bolje, drugi slabše, in dejstvo, da bi z natančnejšim pregledom kandidat lahko pravopisne napake odpravil. Pohvalil pa je marljivo pripravljen komentar, ustrezno rabo relevantne strokovne literature ter zmožnost trezne strokovne presoje in vrednotenja z različnih vidikov, čeprav z nekaj pridržka. Nalogo je ocenil pozitivno.

Karl Schenkl je ocenjeval tudi Pipenbacherjevo domačo nalogo iz grškega jezika, ki mu je bila odobrena na osnovi njegove disertacije. Ocena, ohranjena v Pipenbacherjevi dokumentaciji, nima datacije in naslova; grška domača naloga je bila verjetno oddana sočasno z latinsko in sočasno ocenjena.³⁴ V njej se je ukvarjal s pristnostjo Ksenofontovega dela *Lakedajmonska (Spartanska) ustava* (Περὶ τῆς τῶν Λακεδαιμονίων πολιτείας), enako kot v disertaciji pa je na osnovi analize sloga in jezika ugotavljal, ali gre res za Ksenofontovo delo, kar je bila osrednja tema njegove disertacije. V nalogi je večinoma navajal ugotovitve drugih, jih temeljito kritično pretresel in ovrednotil, vendar pa po mnenju ocenjevalca tudi tej nalogi enako kot disertaciji ne gre odrekati zaslug, da prinaša nekaj novosti ter da je kandidat nekatere ugotovitve ovrednotil z novega vidika in jih postavil v pravo luč. Oceno je končal podobno kot oceno disertacije: ni popolna, a ji ni kaj očitati. V besedilu naloge, napisane v latinščini, ni bilo večjih napak, pogrešal pa je več kandidatovega lastnega prispevka.

32 UAW, Lehramtsprüfungsakt, Josef Pipenbacher, 1, Die Hausarbeit für Josef Pipenbacher.

33 UAW, Lehramtsprüfungsakt, Josef Pipenbacher, 2, Gutachten über die hausarbeit des Herrn Dr. J. Pipenbacher aus dem Gebiete der lateinischen Sprache.

34 UAW, Lehramtsprüfungsakt, Josef Pipenbacher, 3.

Zusammen
über die Hausarbeit des Herrn Dr.
J. Pipenbacher aus dem Gebiete der
lateinischen Sprache.

Die Übersetzung der beigefügten Probe entspricht
dem Zweck, aber die Form läßt noch zu
wünschen übrig, unvollständig war die geistige Arbeit,
druck ausbleibt, auf finden sie sprachliche Fehler
und sogar die falsche, wie die Regel. Der Consonant,
den ich eine flüssige Arbeit, bei welcher die Littera-
turen ziemlich vollständig benützt werden. Eine
große Anzahl in der Annahme zu v. 81
läßt sich nur durch Gedankenlosigkeit erklären,
man; jedoch gibt die Übersetzung die Stelle
richtig wieder. Den nun folgende Aufsatz über
die Abfassungzeit der römischen Epik der
Annahme zeigt, daß der Candidat sich mit der
Litteratur eingehend bekannt gemacht hat und
daß er die verschiedenen Aufsätze mit einer
ständigen Kritik zu würdigen weiß. Er hätte
aber das andeuten sollen, daß es sehr fraglich
bleibt, ob diese alle Widersprüche, die
man in der Annahme findet, klar gemacht sind
und ob er sie bei der letzten Seite beiseite
lassen würde. Die lateinische Stil ist ungleich.
Manche Stellen sind besser geschrieben, andere
weniger gut, da mangel an Pro-
portionen vorhanden. Eine sorgfältige Revision
hätte wohl auf einige Verbesserungen und Her-
stellungen, wie z. B. Kerkur, beiseite. Die Fassung
des ersten Fortgang

Mit am 9. Februar 1897

Appl.

Slika 5: Lehramtsprüfungsakt, Karl
Schenk, ocena Pipenbacherjeve
domače naloge iz latinščine, vir: UAW

V. Kull

β) Klavzurni izpiti

Klavzurno nalogo iz slovenskega jezika kot stranskega predmeta je Pipenbacherju določil Vatroslav Jagić, pisal pa jo je 28. februarja 1896 dopoldan. Jagić mu je naložil, naj v sestavku, napisanem v slovenskem jeziku, na kratko ovrednoti prevode posameznih delov Biblije v slovenski jezik, ki so nastali v različnih obdobjih, ter njihov pomen za razvoj slovenskega jezika.³⁵ V oceni naloge, ki je brez datuma, a je verjetno nastala še istega dne, je Jagić zapisal, da je z bibliografskega stališča sicer zelo natančna, da pa se kandidat o jezikovnem vidiku prevodov ni prav nič izrekel, kar se njegovi sicer dobri nalogi šteje v škodo.³⁶

Klavzurno nalogo iz latinskega jezika kot glavnega predmeta je Pipenbacherju določil Karl Schenk; pisal jo je 16. februarja 1897 popoldne. Prevesti je moral Horacijevo 17. pismo prve knjige *Pisem* in napisati komentar v latinščini.³⁷ Ocena ni pripisana.

Drugo klavzurno nalogo iz latinskega jezika kot glavnega predmeta je Pipenbacher pisal 19. februarja 1897 dopoldan pri Schenklu. Tematika naloge, ki jo je bilo treba napisati v latinščini, je bila načrt, tendenca in kompozicija Tacitovega dela *Agricola*, kratka karakterizacija na podlagi različnih dognanj učenjakov in stvarna predstavitev vseh potrebnih dejstev.³⁸ Oceno je Schenk napisal 20. februarja 1897; izpostavil je, da naloga na splošno kaže kandidatovo dobro poznavanje snovi in da sta prevod izvirnika in komentar ustrezna, pa tudi brez večjih napak pri sami latinščini, zato je nalogo mogoče označiti kot »zadovoljivo« (*befriedigend*). Edini očitek je bil, da pogreša več kandidatovega lastnega prispevka.³⁹

Isti dan kot prvi del klavzurne naloge iz latinščine, 16. februarja dopoldan, je Pipenbacher pri Schenklu pisal klavzurno nalogo iz grškega jezika kot glavnega predmeta. Moral je naštetati Platonove dialoge, ki sodijo v prvo obdobje Platonovega delovanja, in jih na kratko okarakterizirati, nato pa natančneje opisati načrt, tendenco

35 UAW, Lehramtsprüfungsakt, Josef Pipenbacher, 12, Clausuraufgabe für Vormittag aus der slovenischen Sprache als Nebenfach.

36 UAW, Lehramtsprüfungsakt, Josef Pipenbacher, 13.

37 UAW, Lehramtsprüfungsakt, Josef Pipenbacher, 7, Clausuraufgabe für Nachmittag aus der lat. Sprache Hauptfach.

38 UAW, Lehramtsprüfungsakt, Josef Pipenbacher, 6, Clausuraufgabe für Vormittag aus der lat. Sprache Hauptfach.

39 UAW, Lehramtsprüfungsakt, Josef Pipenbacher, 8, Clausuraufgabe für Vormittag aus der lat. Sprache Hauptfach.

in kompozicijo Platonovega dialoga *Protagora*.⁴⁰ Natančneje je bil izprašan o dialogu *Lahet*.

Popoldne 16. februarja je sledila druga klavzurna naloga iz grščine kot glavnega predmeta, tudi ta pri Schenklu. V nalogi je moral Pipenbacher iz Sofoklovega *Ajanta* v nemščino prevesti verze 348–391 in dodati pojasnilni komentar ter metrično analizo.⁴¹ Schenkli je 20. decembra 1897 napisal skupno, zelo pohvalno oceno obeh klavzurnih nalog iz grščine – da kandidat pri obravnavi izkazuje dobro seznanjenost s snovjo, da ima dobro osnovo in da jo lahko oceni kot »zadovoljivo« (*befriedigend*).⁴²

γ) Ustni izpiti

Ustne izpite je Pipenbacher opravljal 4. marca 1896 ter 20., 21. in 22. februarja 1897.

Ustni izpit iz slovenščine kot eventualnega stranskega predmeta je opravljal 4. marca 1896; izpraševalec je bil Vatroslav Jagić, ki mu je postavil vprašanja o književnosti iz različnih obdobjev slovenske književnosti, med drugim o Trubarjevih prevodih, o slovarju in slovnici Ožbalta Gutsmana ter o odnosu med Vodnikom in Kopitarjem. Pri vseh odgovorih je po oceni izpraševalca pokazal primeren nivo znanja, enako tudi pri vprašanjih iz slovnice, kjer so izostale le nekatere oblike (npr. »nigdor«). Ocena je bila »docela uspešno« (*durchaus gelungen*).⁴³

Istega dne, 4. marca 1896, je opravljal tudi izpit iz nemškega jezika, izpraševalec je bil Jacob Minor. V kratki oceni, ki je sicer v dokumentaciji prečrtana, je zapisano, da je aprobiran za poučevanje v nemščini.⁴⁴ Minor je svojo oceno natančneje utemeljil šest let pozneje, 19. februarja 1902,⁴⁵

40 UAW, Lehramtsprüfungsakt, Josef Pipenbacher, 9, Clausuraufgabe für Vormittag aus der griech. Sprache Hauptfach.

41 UAW, Lehramtsprüfungsakt, Josef Pipenbacher, 10, Clausuraufgabe für Nachmittag aus der griech. Sprache Hauptfach.

42 UAW, Lehramtsprüfungsakt, Josef Pipenbacher, 11, Clausuraufgabe für Vormittag aus der griech. Sprache Hauptfach.

43 UAW, Lehramtsprüfungsakt, Josef Pipenbacher, 17, Protokoll, aufgenommen über die mündliche Prüfung des Lehramts-Candidaten Herrn Pipenbacher.

44 UAW, Pipenbacher, Lehramtsprüfungsakt, Josef Pipenbacher, 18, Protokoll, aufgenommen über die mündliche Prüfung des Lehramts-Candidaten Herrn Pipenbacher.

45 Zakaj je usposobljenostni izpit za nemščino opravljal šele šest let pozneje, ni znano. Morda je to povezano z začetkom njegovega poučevanja na 11. državni gimnaziji v Ljubljani (s šolskim letom 1901/1902), ko je – kot je razvidno iz podatkov v šolskih izveštjih – večkrat poučeval tudi nemščino in je za to potre-

N^o

G.R.P.

Land: PipenbacherClausuraufgabeVor
für Nachmittagaus der lat. Sprache Hauptfach.

6 Der Candidat wolle über Plac, Laudum
und Compositio des Agricola des
Tacitus unter künzigen Genathweisung
des kaiserlichen Aufsichters des
Gefahren des Köfigen dealigen.
Der Aufsatz ist in lateinischen
Sprache abzu fassen.

Mira am 19. februar 1897.

Vfrakt

8 Der Candidat zeigt sich in dem Aufsatz über den
Agricola des Tacitus, wenn er auf richtig über,
genau hat, das künzigen gut künzigen hat.
das künzigen hat, das künzigen hat, als künzigen hat,
künzigen hat. Die künzigen der künzigen
und der künzigen künzigen, die künzigen
ist von künzigen künzigen künzigen, künzigen
was die künzigen künzigen, künzigen zu künzigen
überig.

Mira 20. februar 1897. Vfrakt

v dopolnilu k poročilu o ustnem izpitu. Zapisal je, da pri ustnem izpitu iz nemščine kot učnega jezika 4. marca 1896 kandidat predloženega besedila ni prevedel in zanesljivo analiziral brez pomoči in da se je pri slovničnem delu (vprašanje so bili glagoli, *verba praeteritopraesentia*) zelo izkazal, vendar pa je opozoril, da nemško govori s tujim naglasom in da se tudi pri konverzaciji ni najbolje odrezal. Dodal je sklep, da se kandidatu dovoli, da svoje strokovne predmete poučuje v nemščini kot učnem jeziku, vendar pa ne more veljati za usposobljenega, da bi poučeval samo nemščino.⁴⁶

Ustni izpit iz latinščine je Pipenbacher opravljal 20. februarja 1897; izpraševalec in ocenjevalec je bil Karl Schenkl. Na vprašanje iz literature (Lukrecij in njegova pesnitev *O naravi stvari*) je odgovoril zadovoljivo, na vprašanje s področja kulture in civilizacije (*flamines*, njihova vloga in pomen) zadostno, na slovnično vprašanje (futura) zelo dobro, dobro pa je tudi prevedel in komentiral izbrana odlomka: Vergilijevo *Eneido* (verzi 655 in nasl.) in Tacitovo *Germanijo* (24. poglavje).

Dan pozneje, 21. februarja (datum sicer ni zapisan, a glede na prijavni list verjetno drži), je sledil ustni izpit iz grščine; ocenjevalec in izpraševalec je bil Karl Schenkl. Na literarno vprašanje (stara komedija, še zlasti Aristofan) je kandidat odgovoril zelo zadovoljivo, na slovnično (vokativ in dual) zelo dobro, ustrezno je prevedel in komentiral izbrana odlomka iz Demostena (*O vencu* 169 in nasl.) in Sofokla (*Elektra* 160 in nasl.), enako ustrezna pa je bila tudi razlaga metrične strukture.

Dan zatem, 22. februarja, je sledil ustni izpit iz antične zgodovine; izpraševalec in ocenjevalec je bil Eugen Bormann, ki je Pipenbacherju zastavil tri vprašanja. Prvo je zadevalo ohranjena zgodovinska dela o stari rimski zgodovini, drugo helenizacijo Male Azije, tretje pa dela o antiški ustavni ureditvi. Znanje kandidata je označil kot zadostno (*genügend*) in ga aprobiral.

Pipenbacher je 22. februarja 1897 zaključil obveznosti in dobil dovoljenje za poučevanje na gimnaziji;⁴⁷ Cesarsko-kraljeva izpitna

boval tudi dovoljenje, ki si ga je lahko pridobil samo z opravljenim izpitom iz nemškega jezika.

46 UAW, Lehramtsprüfungsakt, Josef Pipenbacher, Protokoll, aufgenommen über die mündliche Prüfung des Lehramts-Candidaten Herrn Pipenbacher, Amtlicher-Nachtrag (19. februar 1902, Minor). Kljub temu je Pipenbacher v svoji službeni mapi v kategoriji »Znanje tujih jezikov« navedel »popolno znanje nemščine«. Gl. SI AS 231, Ministrstvo za prosveto Ljudske republike Slovenije, personalne mape, škatla 34, Pipenbacher, službenički list za l. 1926, 3.

47 UAW, Lehramtsprüfungsakt, Josef Pipenbacher, Prüfungszeugnis, Mündliche Prüfung. Gl. tudi »Novi slovenski profesorji«, *Slovenski narod* 30, št. 45 (25. februar 1897): 3.

komisija za učenje na gimnazijah in realkah mu je tega dne izdala dovoljenje za poučevanje klasične filologije kot glavnega predmeta in slovenskega jezika kot stranskega. Podpisnik je bil Karl Schenkl.⁴⁸

4. SREDNJEŠOLSKI UČITELJ

Leto po promociji je Pipenbacher začel svojo učiteljsko službo; v svoji učiteljski karieri je na različnih srednješolskih zavodih poučeval latinščino, grščino, slovenščino, nemščino, matematiko in filozofsko propedeutiko.

Od 28. septembra 1896 do 1. septembra 1898 je kot suplent učil na Cesarsko-kraljevi državni nižji gimnaziji v Ljubljani (pozneje II. državna gimnazija, danes gimnazija Poljane):

– v šol. l. 1896/1897 latinščino in nemščino v 1. a in slovenščino v 1. a in 2. b razredu;

– v šol. l. 1897/1898 v 1. polletju latinščino in slovenščino v 2. a ter nemščino v 1. a, 2. a in b in v 2. polletju latinščino in nemščino v 2. a, slovenščino v 2. a in 4. ter matematiko v 1. a razredu.⁴⁹

Štirinajstega aprila 1898 je bil imenovan za pravega gimnazijskega učitelja na gimnaziji v Novem mestu,⁵⁰ kjer je učil od 1. septembra 1898 do 8. junija 1900 (8. junija 1900 mu je bila potrjena služba z naslovom profesor):⁵¹

– v šol. l. 1898/1899 latinščino in slovenščino v 1. ter grščino v 5. razredu;

– v šol. l. 1899/1900 do 24. marca 1900 latinščino v 2., grščino v 6., nemščino v 2. in slovenščino v 2. razredu, ter od 25. marca 1900 latinščino v 2., grščino v 6., nemščino v 2. in 6. ter slovenščino v 2. razredu;

– v šol. l. 1900/1901 latinščino in slovenščino v 3., grščino v 7. in nemščino v 4. razredu.⁵²

48 Pipenbacher je Karla Schenkla še posebej cenil. Gl. tudi UAW, Rigorosenaht PN 913, Josef Pipenbacher, Curriculum vitae.

49 Gl. *Izvestje c. kr. državne nižje gimnazije v Ljubljani o šolskem letu 1896/97*, 42, 55; *Izvestje c. kr. državne nižje gimnazije v Ljubljani o šolskem letu 1897/98*, 20, 38.

50 Gl. tudi »Osebná vest«. V: *Domovina* 8, št. 29 (22. julija 1898): 4; »Imenovanje«. V: *Kmetijske in rokodelske novice* 56, št. 16 (22. aprila 1898): 157; *Slovenec* 26, št. 88 (20. aprila 1898): 4; *Slovenec* 26, št. 160 (18. julija 1898): 2; *Slovenski list* 3, št. 29 (23. aprila 1898): 5; *Slovenski narod* 31, št. 89 (21. aprila 1898): 2; *Slovenski narod* 31, št. 160 (18. julija 1898): 3.

51 Gl. *Slovenski narod* 33, št. 33 (9. junija 1900): 3.

52 Gl. *Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1898–1899*, 8; *Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1899–1900*, 3; *Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1900–1901*, 12.

Protokoll

aufgenommen über die mündliche Prüfung
des Lehramts-Candidaten, Herrn Piepenbarker

Wien am 4. ^{ten} März 1896

Vorsitzender: *Lw.*

Anwesende: Minor, Torgie^v

Den Candidaten, der das Florenische als Nebenfach für seine
verw. Lehrbefähigung ^{ausschließl.} ~~begünstigt~~, wurde aus verschiedenen Perioden des florenischen
Literatur freie ^{gestellt} ~~gegeben~~ (z.B. über die Sprache der älteren Uebungen
Tubers), wozu den Leucopagisten Grunckht Jakmann, über Vortritt-
^{als Rarrnikar, 3 Blätter}
Kopular, &c. zu). Hier er alle mit Sachkenntnis zu beantworten ~~freige-~~
~~wurde~~ Ebenso gab es befördernde Antworten auf ^{nachstehende} verschiedene
Einzel frage aus d. Grunckht, nur einige formen was z.B. nigror,
~~entgegen seine~~ fließt mündlich. In ganzen gilt die Prüfung als
durchaus gelungen.

W. 4 März 1896

der Krüfungsschrift

Grande (Antibal 5)

[illegible]

agosto

St. Louis 8. Sept

Slika 7: Lehramtsprüfungsakt, Vatroslav Jagić in Jakob Minor, ocena Pipenbacherjevega ustnega izpita iz slovenščine in nemščine; vir: UAW

Osemindvajsetega junija 1901 je bil iz Novega mesta premeščen na II. državno gimnazijo v Ljubljani,⁵³ kjer je s 1. septembrom nastopil službo (l. 1902 mu je bila priznana prva petletka službe, nato l. 1907 druga,⁵⁴ l. 1912 tretja in l. 1917 četrta).⁵⁵ Tu je bil dolgo tudi vodja dijaške knjižnice.⁵⁶ Na II. državni gimnaziji je poučeval:

- v šol. l. 1901/1902 latinščino, grščino in slovenščino v 5. ter nemščino v 1. a in v 5. razredu;
- v šol. l. 1902/1903 latinščino v 6., grščino v 5. in 6. ter nemščino v 2. a razredu;
- v šol. l. 1903/1904 latinščino v 7., grščino v 5., 6. in 7. ter propedeutiko v 7. razredu;
- v šol. l. 1904/1905 latinščino v 8., grščino v 6. in 8. ter propedeutiko v 7. in 8. razredu;
- v šol. l. 1905/1906 latinščino v 7., grščino v 6. in 7. ter propedeutiko v 7. in 8. razredu;
- šol. l. 1906/1907 latinščino v 8., grščino v 7. in 8. in propedeutiko v 7. in 8. razredu;⁵⁷
- v šol. l. 1907/1908 latinščino, nemščino in slovenščino v 1. a ter grščino v 8. razredu;
- v šol. l. 1908/1909 latinščino in nemščino v 2. a in 3. a ter propedeutiko v 8. razredu;
- v šol. l. 1909/1910 latinščino in nemščino v 3. a in 4. a ter propedeutiko v 7. razredu;
- v šol. l. 1910/1911 latinščino v 4. a in 5. ter grščino v 3. b razredu;
- v šol. l. 1911/1912 latinščino v 5. in 6. ter grščino v 4. b razredu;
- v šol. l. 1912/1913 latinščino v 6. in 7. ter grščino v 5. razredu;
- v šol. l. 1913/1914 latinščino v 7. in 8. ter grščino v 6. razredu.

Med vojno je bil od 13. septembra 1914 do 17. februarja 1915 in od 15. julija 1915 do 31. decembra 1918 v vojaški službi kot oskrbni (administrativni) akcesist oziroma oficial, od 1. marca do 30. junija 1915

53 Gl. tudi »Osebnosti«. V: *Kmetijske in rokodelske novice* 59, št. 28 (12. julija 1901): 275–276.

54 Gl. *Slovenski narod* 40, št. 178 (3. avgusta 1907): 4; *Učiteljski tovariš* 47, št. 33 (1907): 6.

55 SI AS 231, Ministrstvo za prosveto Ljudske republike Slovenije, personalne mape, škatla 34, Pipenbacher, Službenički list za l. 1926, 4.

56 Gl. tudi *Slovan: Mesečnik za književnost, umetnost in prosveto* 6, št. 9 (1908): 278.

57 Tega leta je tudi napredoval v VIII. činovni razred. Gl. »Šolske vesti«, v: *Dolenjske novice* 23, št. 16 (15. avgusta 1907): 164; »Učiteljske in profesorske vesti«, v: *Učiteljski tovariš* 47, št. 33 (1907): 361–362.

pa je učil kot profesor na gimnaziji.⁵⁸ Glede na gimnazijska izvestja je v šol. l. 1914/1915 od 7. aprila poučeval latinščino v 7., grščino v 5. in nemščino v 1. a in b razredu; v šol. l. 1915/1916 bil vse leto v aktivni vojaški službi, enako tudi v šol. l. 1916/1917 in 1917/1918, za svoje delo pa je bil odlikovan z zlatim križcem za zasluge s krono. Za šolski leti 1918/1919 in 1919/1920 ni natančnejših podatkov. Drugega julija 1921 je bil postavljen za začasnega vodjo II. državne gimnazije v Ljubljani, 21. septembra 1921 pa je postal njen direktor. Na tej funkciji je deloval do l. 1928,⁵⁹ ko je bil 24. aprila po kraljevem ukazu upokojen, razrešen pa 15. maja 1928. Četrtega decembra 1922 je bil po kraljevem ukazu na predlog ministra za prosveto odlikovan z redom svetega Save za izredne zasluge na prosvetnem polju.⁶⁰

5. VISOKOŠOLSKI HONORARNI UČITELJ

Ob ustanavljanju ljubljanske univerze l. 1919 je bil oddelek za klasično filologijo eden tistih, ki še niso imeli na voljo ustreznega kadra, saj med slovenskimi filologi ni bilo nobenega habilitiranega visokošolskega učitelja, ki bi lahko prevzel predavanja; med slovenskimi docenti, ki so dotlej delovali na avstrijskih univerzah, namreč ni bilo nobenega klasičnega filologa,⁶¹ zato tudi ni bilo nobenega med predvidenimi predavatelji in nosilci fakultetnih stolic.⁶² Po negotovih začetkih in spletu naključij je prvi predavatelj za klasično filologijo postal Čeh Ivan Lunjak, ki je vso svojo kariero deloval na različnih univerzah v Rusiji.⁶³

58 SI AS 231, Ministrstvo za prosveto Ljudske republike Slovenije, personalne mape, škatla 34, Pipenbacher, Službenički list za l. 1926, 3.

59 Lužar et al., *Stalež šolstva in učiteljstva*, 9.

60 Gl. Izvestje c. kr. II. državne gimnazije v Ljubljani o šolskem letu 1901/1902–1917/1918; Izvestje II. državne realne gimnazije v Ljubljani 1918/1919–1929/1930; SI AS 231, Ministrstvo za prosveto Ljudske republike Slovenije, personalne mape, škatla 34, Pipenbacher, Službenički list za l. 1926, 3; Šlebing, »Pipenbacher, Josip (1869–1949)«.

61 Polec, »Ljubljansko višje šolstvo v preteklosti«, 185.

62 Polec, »Ljubljansko višje šolstvo v preteklosti«, 142–145.

63 Več o tem gl. Hriberšek, »*Tantae molis erat*«, 75–83. Gl. tudi SI AS 100/1/2/3/8 (Vseučiliška komisija pri Deželni vladi za Slovenijo, 1905–1920); Seznam kandidatov za predavatelje na filozofski fakulteti; SI AS 100/2/4/2 (Vseučiliška komisija pri Deželni vladi za Slovenijo, 1905–1920) Osnovni načrt filozofske fakultete z imenikom stolic, seminarjev, institutov in učnih moči, 1919.03.25; Polec, »Ljubljansko višje šolstvo v preteklosti«, 212, 286; *Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani*, 285–286; Dekleva, »Oris razvoja Filozofske fakultete do leta 1941«, 107, 110. O Lunjaku gl. ZAMU, Rektorat IV, osebne mape profesorjev, 33/541,

Že prvo leto je na novoustanovljenem Oddelku za klasično filologijo ljubljanske univerze poučeval tudi Josip Pipenbacher; v letnem semestru 1920 je kot honorarno nastavljeni učitelj imel vaje v latinskem proseminarju in šesturni tečaj latinščine za negimnazijce, tj. za absolvente realk, ki niso imeli zadostnega znanja latinskega jezika (oboje v prostorih 1. državne gimnazije). Od zimskega semestra 1920/1921 naprej je imel dva tečaja: štiriurni začetni tečaj (tečaj 1) in dvourni nadaljevalni (tečaj 2). Oba tečaja, ki sta pozneje obsegala vsak po 2 uri tedensko, sredi 30. let pa sta bila združena v enoten dvourni tečaj, in dve uri tedensko latinskega proseminarja na oddelku za klasično filologijo je Pipenbacher imel do poletnega semestra 1938/1939. Na proseminarju je s študenti obravnaval zahtevnejše slovnične vaje za slušatelje 1. in 2. letnika, zato je potekal ciklično; vaje so lahko obiskovali tudi študenti drugih smeri. Edini natančnejši podatki so ohranjeni za letni semester 1923, ko so pri proseminarju obravnavali Horacijevu metriko, ter za obdobje od zimskega semestra 1923/1924 do zimskega semestra 1924/1925, ko so obravnavali izbrana poglavja iz latinske slovnice in latinske stilistike. Grški proseminar je štiri semestre (od zimskega semestra 1919/1920 do letnega semestra 1921) vodil dr. Josip Debevec, tedaj profesor na 1. državni gimnaziji v Ljubljani, za njim pa ga je prevzel Ivan Maselj, profesor na II. državni realni gimnaziji v Ljubljani, ki ga je vodil od zimskega semestra 1921/1922 do zimskega semestra 1924/1925. Po odhodu Ivana Lunjaka l. 1930 je bil Pipenbacher ob Franu Bradaču do zimskega semestra 1932/1933 edini učitelj na oddelku, v poletnem semestru pa se jima je pridružil profesor klasične gimnazije dr. Ivan Arnejc, ki je do prihoda Milana Grošlja l. 1936 vodil latinske proseminarske (slovnične, stilistične in prevajalske) vaje. S poletnim semestrom 1938/1939 se je Pipenbacherjevo sodelovanje z ljubljansko univerzo končalo.⁶⁴

Personalna mapa Ivan Lunjak; Šumi, *Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani*; Otto, »Luňák Jan«, 1325; B. R., »Jan Luňák« 367–368; Svoboda, *Antika a česká vzdělanost*, 221–222; Brglez et al., *Ruski profesorji na Univerzi v Ljubljani*, 86–90; Ruban, *Russische klassische Altertumswissenschaft*; Verlinsky, »Philologia inter Disciplinas«, 197; Movrin, »Fran Bradač, Anton Sovre«, 150 (op. 20); Movrin, »Fran Bradač, Anton Sovrè«, 437 (op. 10); Gantar, »Dve pismi Božidarja Bajuka«, 133–134, 137–138; *Seznam predavanj na univerzi kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani od letnega semestra 1920 do letnega semestra 1930*; Hriberšek, *Klasični jeziki v slovenskem šolstvu*, 311–312; *Stalež šolstva in učiteljstva v Sloveniji* 1923, 14, 195; Lužar et al., *Stalež šolstva in učiteljstva v Sloveniji*, 11.

64 *Seznam predavanj na univerzi kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani*; pozneje *Seznam predavanj na Univerzi kralja Aleksandra* 1. 1919/1920–1938/1939.

Slika 8: Ivan Lunjak; vir:
ru.wikipedia.org

Slika 9: Ivan Arnejc; vir: Matej
Hriberšek, osebni arhiv

Slika 10: Josip Debevec;
vir: NŠALj

PRILOGA – PREPIS VPISNIC JOSIPA PIPENBACHERJA
(OD ZIMSKEGA SEMESTRA 1891/1892 DO LETNEGA
SEMESTRA 1895)

*Josef Pipenbacher*⁶⁵

1. semester – ws 1891/1892

Emanuel Hoffmann: Geschichte der römischen Literatur (5)
Eugen Bormann: Regierung und Verwaltung des römischen Staates (2)
Otto Bendorf: Bildwerke zu Homer und dem troischen Sagenkreise (1)
Karl Schenkl: Aristophanes' *Wespen* (2)
Nachtrags-Nationale:
Theodor Vogt: Allgemeine Pädagogik (3)

2. semester – ss 1892

Theodor Vogt: Gymnasial-Pädagogik (4)
Karl Schenkl: Sophokles' Ödipus auf Kolonos (4)
Michael Gitlbauer: Homers' *Odyssee* IX. und X. Gesang (3)
Michael Gitlbauer: *Cato Maior* (2)

3. semester – ws 1892/1893

Wilhelm von Hartel: Erklärung griechischer Lyriker mit einer
Einleitung über griechische Dialecte (3)
Michael Gitlbauer: Ausgewählte *Oden* des Horaz (3)
Michael Gitlbauer: Griechische Paläographie (3)
Karl Schenkl: Griechische Syntax (4)
Karl Schenkl: Interpretation des I. und II. Buches Ciceros *de finibus
bonorum et malorum* (2)
Emanuel Hoffmann: Lateinische Syntax (5)
Wilhelm von Hartel: (Philologisches Seminar:) Interpretation der
homerischen Hymnen (2)

4. semester – ss 1893

Theodor Vogt: Logik mit Einleitung in die Metaphysik (4)

65 UAW, Nationale, Josef Pipenbacher, I. Semester.–VIII. Semester. Predmete, ki so v vpisnicah prečrtani, je Pipenbacher opustil in se je namesto njih naknadno odločil za druge; kljub temu so v prepisu ohranjeni.

Eugen Bormann: Ältere griechische Geschichte (4)
 Michael Gitlbauer: Demosthenes' *Olyntische Reden* (3)
 Vatroslav Jagić: Geschichte der südslavischen Literatur (2)
 Karl Schenkl: Griechische Kriegsalterthümer (2)
 Emanuel Hoffmann: Mythologie und Religionswesen der Römer (5)
 Karl Schenkl: Erklärung ausgewählter Gedichte des Catullus (4)
 Wilhelm von Hartel: Erklärung der *Historien* des Sallustius (3)
 Wilhelm von Hartel: Erklärung der *Kranzrede* des Demosthenes (2)

5. semester – ws 1893/1894

Wilhelm von Hartel: Erklärung des 1. Buches der *Ilias* mit einer Einleitung über die Geschichte der Homer-Kritik (3)
 Karl Schenkl: Euripides' *Kyklops* mit einer Einleitung über das Satyrspiel (4)
 Karl Schenkl: *Hymnen* des Kallimachos (2)
 Eugen Bormann: Griechische Geschichte von den Perserkriegen an (4)
 Michael Gitlbauer: Sophokleische Chorgesänge (4)
 Franz Pastrnek: Altslovenische Grammatik (3)
 Karl Schenkl: Interpretation der *Perser* (2)
 Wilhelm von Hartel: Interpretation ausgewählter Stücke aus der fünften Decade Livius' (2)
 Emanuel Hoffmann: Kritik der Disputierübungen und schriftlichen Arbeiten (2)
 Jacob Minor: Sturm und Drangliteratur

6. semester – ss 1894

~~Emanuel Hoffmann: Erklärung der Satire in dem Horaz~~ (3)
 Wilhelm von Hartel: Geschichte und Grundzüge des lateinischen Stils (3)
 Karl Schenkl: Römische Tragödie (4)
 Karl Schenkl: Cicero *de natura deorum* (2)
 Emanuel Hoffmann: Philologisches Seminar (2)
 Wilhelm von Hartel: Philologisches Seminar (2)
 Karl Schenkl: Philologisches Seminar (2)
 Michael Gitlbauer: Platons *Apologie des Sokrates* (4)
 Jacob Minor: Schiller und Goethe Hochblüte 1775–1805 (4)
 Vatroslav Jagić: Ausgewählte Punkte aus der Grammatik der südslavischen Sprachen (4)

7. semester – ws 1894/1895

- Emanuel Hoffmann: Interpretation von Reden bei Thucydides (2)
 Wilhelm von Hartel: Geschichte der griechischen Literatur (3)
 Wilhelm von Hartel: Recension der schriftlichen Arbeiten und Disputationsübungen (3)
 Karl Schenkl: Lakedaimonische Staatsalterthümer (4)
 Karl Schenkl: Interpretation der *Silvae* des Statius (2)
 Eugen Bormann: Römische Staatsalterthümer (5)
~~Franz Pastrnek: Kurzer Abriss der altslovenischen Grammatik, verbunden mit der Lektüre altslovenischer Texte (3)~~
 Theodor Gomperz: Geschichte der griechischen Philosophie (3)
 Franz Brentano: Meine Philosophie, Übersicht über die Ergebnisse eigener Forschung nebst geschichtlicher Einleitung (2)
 Franz Hildebrand: Logik (3)
 Jacob Minor: Geschichte der deutschen Dichtung im 16. Jahrhundert mit besonderer Rücksicht auf Hans Sachs (3)
 Josef Constantin Jireček: Die Slaven und Byzantiner in der ersten Hälfte des Mittelalters (5)

8. semester – ss 1895

- Robert Zimmermann: Logik (4)
 Wilhelm von Hartel: Geschichte der griechischen Literatur (3)
 Theodor Gomperz: Platons Leben, Lehre und Schriften (3)
 Jacob Minor: Geschichte der deutschen Dichter von Opitz bis Klopstock
 Wilhelm von Hartel, Karl Schenkl, Emanuel Hoffmann:
 Philologisches Seminar (6)
 Karl Schenkl: Römische Literatur im 11. Jahrhundert nach Christ (2)

BIBLIOGRAFIJA

ARHIVSKI VIRI

NŠALj – Nadškofijski arhiv Ljubljana

NŠAMB – Nadškofijski arhiv Maribor

NUK, Ms – Narodna in univerzitetna knjižnica, Rokopisna zbirka

SI AS – Arhiv Republike Slovenije

UAW – Archiv der Universität Wien (Arhiv Univerze na Dunaju)

a) Nationale (vpisnice) – Philosophische Fakultät: Josef Pipenbacher

b) Rigorosenprotokolle (zapisniki doktorskih izpitov): PN (št.) 913 – Josef Pipenbacher

c) Rigorosenakte (personalne mape z doktorskimi akti): PN (št.) 913 – Josef Pipenbacher

č) Lehramtsprüfungsakte (akti profesorskih izpitov): Josef Pipenbacher

ZAMU – Zgodovinski arhiv in muzej Univerze v Ljubljani

ČASOPISI IN PERIODIKA

Dolenjske novice

Domovina

Kmetijske in rokodelske novice

Seznam predavanj na univerzi kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani

Slovan: Mesečnik za književnost, umetnost in prosveto

Slovenec

Slovenski list

Slovenski narod

Učiteljski tovariš

Zora: Glasilo slovenskega katoliškega dijaštva

GIMNAZIJSKA IZVESTJA

Programm des k. k. Staats-Gymnasiums in Marburg, veröffentlicht von der Direktion am Schlusse des Studienjahres 1883. Maribor: K. k. Staatsgymnasium (Druck E. Janschitz), 1883.

Jahresbericht des k. k. Staats-Gymnasiums in Marburg. Veröffentlicht von der Direction am Schlusse des Studienjahres 1888. Maribor: Verlag des k. k. Staats-Gymnasiums (Druck Ed. Janschitz), 1888.

Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1889 durch den Director Josef Šuman.

- Ljubljana: Verlag des k. k. Obergymnasiums (Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg), 1889.
- Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1890 durch den Director Josef Šuman.* Ljubljana: Verlag des k. k. Obergymnasiums (Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg), 1890.
- Izvestje c. kr. državne nižje gimnazije v Ljubljani o šolskem letu 1896/97, na svetlo dal c. kr. ravnatelj Fran Wiesthaler.* Ljubljana: C. kr. državna nižja gimnazija (Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg), 1897.
- Izvestje c. kr. državne nižje gimnazije v Ljubljani o šolskem letu 1897/98, na svetlo dal c. kr. ravnatelj Fran Wiesthaler.* Ljubljana: C. kr. državna nižja gimnazija (Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg), 1898.
- Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1898–1899.* Novo mesto: Verlag des Lehranstalt (Druck J. Krajec), 1899.
- Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1899–1900.* Novo mesto: Verlag des Lehranstalt (Druck J. Krajec), 1900.
- Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1900–1901.* Novo mesto: Verlag des Lehranstalt (Druck J. Krajec Nachfg.), 1901.
- Izvestje c. kr. II. državne gimnazije v Ljubljani o šolskem letu 1901/1902–1917/1918.*
- Izvestje II. državne realne gimnazije v Ljubljani 1918/1919–1929/1930.*

LITERATURA

- B. R. »Jan Luňák«. *Listy filologicke* 62.4–5 (1935): 367–368.
- Baumeister, August. *Die Einrichtung und Verwaltung des höheren Schulwesens in den Kulturländern von Europa und in Nordamerika.* München: C. H. Beck, 1897.
- Brglez, Alja, in Matej Seljak. *Ruski profesorji na Univerzi v Ljubljani* (Delovni zvezki ICK: Nacionalni razred). Ljubljana: Inštitut za civilizacijo in kulturo – ICK, 2007.
- Dekleva, Tatjana. »Oris razvoja Filozofske fakultete do leta 1941«. *Kronika* 46.3 (1998): 107–115.
- Entwurf der Organisation der Gymnasien und Realschulen in Oesterreich.* Vom Ministerium des Cultus und Unterrichts. Dunaj: Kaiserlich-königliche Hof- und Staatsdruckerei, 1849.
- Gantar, Kajetan. »Dve pismi Božidarja Bajuka«. *Razprave/Dissertationes* 22 (2014): 131–142. (SAZU, Razred za filološke in literarne vede; Razprave II. razreda.)

- Günther-Arndt, Hilke. »Menge, Rudolf«. V: *Biographisches Handbuch zur Geschichte des Landes Oldenburg*, ur. Hans Friedl, Wolfgang Günther, Hilke Günther-Arndt in Heinrich Schmidt, 450–451. Oldenburg: Isensee Verlag, 1992.
- Hriberšek, Matej. *Klasični jeziki v slovenskem šolstvu 1848–1945*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2005.
- . »Slovenski doktorji klasične filologije, promovirani na dunajski univerzi v obdobju 1872–1918«. V: *Zgodovina doktorskih disertacij slovenskih kandidatov na dunajski Filozofski fakulteti (1872–1918)*, ur. Tone Smolej, 21–50, 417–418. 1. izd. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019.
- . »*Tantae molis erat seminarium condere philologicum Labacense* – Začetki oddelka za klasično filologijo na ljubljanski univerzi.« V: *O poslanstvu humanistike in družboslovja: Ob stoletnici Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani*, ur. Katja Mahnič, Barbara Pihler Ciglič, 63–87. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2021.
- Lužar, Fortunat, Rudolf Wagner in Anton Vrabl. *Stalež šolstva in učiteljstva v Sloveniji (ljubljska in mariborska oblast)*. Ljubljana: Oblastna naloga šolskih knjig, 1928.
- Meister, Richard. *Geschichte des Doktorates der Philosophie an der Universität Wien* (Philosophisch-historische Klasse: Sitzungsberichte, 232. Band, 2. Abhandlung; Veröffentlichungen der Kommission für Geschichte der Erziehung und des Unterrichtes, Heft 3). Dunaj: Österreichische Akademie der Wissenschaften, Rudolf M. Rohrer, 1958.
- Menge, Rudolf. »Verbindung von Lektüre und Grammatik. Eine Studie zum Lateinunterricht auf Gymnasien. Teil II. (Fortsetzung zu Band 19, S. 140 ff.)«. V: *Jahrbuch des Vereins für wissenschaftliche Pädagogik* 27 (1895): 231–287.
- Movrin, David. »Fran Bradač, Anton Sovre, Milan Grošelj, Jože Košar in Fran Petre: latinščina in grščina na ljubljanski univerzi v desetletju po vojni«. V: *Keria: Studia Latina et Graeca* 15, št. 2 (2013): 147–179.
- . »Fran Bradač, Anton Sovre, Milan Grošelj, Jože Košar in Fran Petre: latinščina in grščina na ljubljanski univerzi v desetletju po vojni«. V: *Zgodovinski časopis* 68, št. 3–4 (2014): 432–477.
- Otto, Jan, ur. »Luňák Jan«. V: *Ottuv Slovník naučný nové doby. III, 2: Konkurs-majo*. Praga: J. Otto, 1935: 1325.
- Polec, Janko. »Ljubljansko višje šolstvo v preteklosti in borba za slovensko univerzo«. V: *Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do leta 1929*, 3–230. Ljubljana: Rektorat Univerze kralja Aleksandra prvega, 1929.

- Prijatelj, Ivan. *Kulturna in politična zgodovina Slovencev 1848–1895*. Uredil Anton Ocvirk. Ljubljana: Akademsko založba, 1938 (I, II, III), 1939 (IV).
- Ruban, Anatolij, in Ekaterina Basargina. *Russische klassische Altertumswissenschaft in der Zeitschrift des Ministeriums für Volksaufklärung*. Žurnal Ministerstva Narodnogo Prosveščeniya (ŽMNP): Annotiertes Verzeichnis der in den Jahren 1873–1917 erschienenen Beiträge. Zusammengestellt von Anatolij Ruban unter Mitwirkung von Ekaterina Basargina. St. Petersburg: Bibliotheca Classica Petropolitana: Nestor-Verlag, 2012.
- Seznam predavanj na univerzi kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev* (pozneje *Seznam predavanj na univerzi Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev* in *Seznam predavanj na univerzi kralja Aleksandra I.*) (*Catalogus lectionum Universitatis Labacensis*). Ljubljana: Univerza, 1920.
- Smolej, Tone. »Ustanovitev Filozofske fakultete in kratek oris njene stoletne zgodovine«. V: *1919 v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi / 55. seminar slovenskega jezika, literature in kulture*, 1.–13. 7. 2019, ur. Mojca Smolej, 87–92. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019.
- . »'Prisegam in obljubljam, da bom humanistične študije gojil z neutrudnim delom': Slovenski doktorandi na dunajski Filozofski fakulteti (1876–1918)«. V: *Zgodovina doktorskih disertacij slovenskih kandidatov na dunajski Filozofski fakulteti (1872–1918)*, ur. Tone Smolej, 7–19. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2019.
- Stalež šolstva in učiteljstva v Sloveniji 1923*. Sestavil in izdal Višji šolski svet v Ljubljani. Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1923.
- Svoboda, Karel. *Antika a česká vzdělanost od obrození do první světové války*. Praga: Nakl. Československé akademie věd, 1957.
- Šlebinger, Janko. »Pipenbacher, Josip (1869–1949)«. V: *Slovenska biografija*. SAZU, ZRC SAZU, 2013. Dostopno na spletu.
- Šumi, Jadranka, ur. *Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. Zbornik ob 80-letnici, 1919–1999*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2000.
- Verlinsky, Alexander. »Philologia inter Disciplinas: The Department of Classics at St. Petersburg University 1819–1884«. *Hyperboreus: Studia classica* 19 (2013): 162–202.
- Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do leta 1929*. Ljubljana: Rektorat Univerze kralja Aleksandra prvega, 1929.

IZVLEČEK

Leta 1869 rojeni Josip Pipenbacher je po končani gimnaziji v Mariboru in nato v Ljubljani, kjer je maturiral, na Dunaju študiral klasično filologijo in tam l. 1895 tudi doktoriral kot drugi slovenski doktor klasične filologije (za Franom Detelo). Po opravljenem učiteljskem izpitu je poučeval na II. državni gimnaziji v Ljubljani, na gimnaziji v Novem mestu in nato znova na II. državni gimnaziji v Ljubljani, ki jo je v obdobju od l. 1921 do upokojitve l. 1928 vodil kot direktor. Od ustanovitve Oddelka za klasično filologijo na ljubljanski univerzi l. 1920 do l. 1939 je imel na oddelku kot honorarni učitelj latinske pro-seminarje in tečaje latinščine.

KLJUČNE BESEDE: Josip Pipenbacher, zgodovina klasičnega šolstva, klasični jeziki, učbeniki, zgodovina visokega šolstva

THE UNIVERSITY AND TEACHING YEARS OF JOSIP PIPENBACHER

ABSTRACT

Josip Pipenbacher, born in 1869, went to gymnasium in Maribor and then in Ljubljana, where he graduated; he went on to study classical philology in Vienna. In 1895, on receiving his PhD, he became the second Slovenian doctor of classical philology (after Fran Detela). After passing the state teacher's exam, he taught at the II. State Gymnasium in Ljubljana, at the Gymnasium in Novo mesto, and then again at the II. State Gymnasium in Ljubljana, where he also served as director from 1921 until his retirement in 1928. After the Department of Classical Philology at the University of Ljubljana was founded, he held Latin proseminars and Latin courses there as a part-time teacher between 1920 and 1939.

KEYWORDS: Josip Pipenbacher, history of classical scholarship, classical languages, textbooks, history of university study